



לומדים ביחד



עם אחד מפוזר ומפורד // חשיבות האחדות בעם היהודי

החודש יציין עם ישראל את חג הפורים. לאחר חורבן הבית הראשון, עת היה עם ישראל בגלות בבל [355 לפני הספירה], גזר המן הרשע, מזרע העם העמלקי, בחסות המלך אחשורוש להשמיד ולאבד את העם היהודי כולו, גברים נשים ילדים וזקנים ביום אחד. בזכות תושייתם של מרדכי ואסתר בוטלה הגזרה, ניצל העם היהודי, ניתנה רשות לישראל להשמיד את שונאיהם ומבקשי נפשם ונקבע חג הפורים לדורות. מהלך ההצלה של ישראל והכבוד הרב שקיבלו מרדכי ואסתר היוו את הבסיס לחזרת ישראל לארצם ולבניית בית המקדש השני ["שיבת ציון"]. העם היהודי באותה התקופה היה מפוזר על פני המזרח התיכון ואירופה כולה [127 מדינות]. מה גרם להמן ולאחשורוש לרצות להשמיד מיעוט נרדף שאינו מהווה כל סכנה קיומית או תרבותית על האימפריה, וכיצד פעלה עליהם גזרה זו שגרמה לאחר כמה שנים ל"שיבת ציון" ולאיחוד העם המפוזר בגלות? על כך ביחידה הבאה.

- הצרות הבאות על העם היהודי אינן דבר חדש. לאורך כל חייו סבל עמנו רדיפות וקשיים. ירמיהו הנביא מתנבא על צרות שיפקדו את ישראל. נקרא:

1

ירמיהו פרק ל

הוֹי, כִּי גָדוֹל הַיּוֹם הַזֶּה--מֵאַיִן כָּמָהוּ; וְעַת-צָרָה הִיא לְעַקְב, וּמִמָּנָה יִשָּׁע.

מצודת דוד: אז יהיה עת צרה לישראל אבל מן הצרה ההיא תצא לו עוד תשועה

← מה פירוש הביטוי "ממנה יושע"?

← נראה שהשנאה של המן לעם היהודי נעוצה בשורש המשפחתי שלו. גם העם העמלקי התנכל לעם ישראל מיד לאחר היציאה ממצרים. גם אז לא היווה העם היהודי סכנה או השפעה כלשהי על עמים אחרים. מצוות "מורא מקדש", המחייבת התנהגות מכבדת וראויה בשטח הר הבית. אחד מהאיסורים הוא לירוק בשטח ההר, קראו את האיסור והדימוי הכתוב בו:

2

שמות יז

וַיִּבְא, עֲמֹלֶק; וַיִּלָּחֶם עִם-יִשְׂרָאֵל .. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-יְהוֹשֻׁעַ בְּחַר-לָנוּ אַנְשִׁים, וְצֵא הִלָּחֶם בְּעַמֶּלֶק; .. וַיַּעַשׂ יְהוֹשֻׁעַ, כְּאֲשֶׁר אָמַר-לוֹ מֹשֶׁה--לְהִלָּחֶם, בְּעַמֶּלֶק; וּמֹשֶׁה אֶהְרֶן וְחֹר, עָלוּ רֹאשׁ הַגְּבָעָה. וְהָיָה, כְּאֲשֶׁר יָרִים מֹשֶׁה יָדוֹ--וַגֹּבֵר יִשְׂרָאֵל; וְכְאֲשֶׁר יָנִיחַ יָדוֹ, וַגֹּבֵר עַמֶּלֶק. וַיְדִי מֹשֶׁה כְּבָדִים.. וְאַהֲרֹן וְחֹר תָּמְכוּ בְיָדָיו, מִזֶּה אֶחָד וּמִזֶּה אֶחָד.. וַיַּחַלֵּשׁ יְהוֹשֻׁעַ אֶת-עַמֶּלֶק וְאֶת-עַמּוֹ, לְפִי-חֶרֶב.

← מלחמת עמלק היתה המלחמה הראשונה בה נלחמו ישראל עם אומות העולם. נסו לחשוב מה משונה במלחמה הזו [שימו לב למילים המודגשות].

3

קראו את המקור הבא בדברי הרב קוק:

הרב אברהם יצחק הכהן קוק, עין איה, ברכות פ"ט י'

משה רבינו.. רואה שעוד יש צורך גם בעמלק כי עוד לא נטהרו ישראל לגמרי עד שלא יהיה צורך לעולם בכח המנגד להם. על כן ידי משה כבדים.. כמוכרח להוריד ולהניח ידיו... ולכן לא עלתה גם ביד יהושע הכליון [המוחלט] כי אם ההחלשה "ויחלש יהושע את עמלק".

← מדוע משה שולח את יהושע למלחמה ואינו נלחם בעצמו?

← מדוע יהושע רק מחליש את עמלק ולא מחסל אותו לחלוטין?

← מה לדעתכם יכול להיות הערך החיובי של עמלק בעולם?

אחד האירועים המשמעותיים בסיפור המגילה הוא נתינת הטבעת של אחשורוש להמן. טבעת המלך היא אות לאמון של המלך במקבל הטבעת ויכולת של אותו האדם לכתוב מודעות בשם המלך ככל העולה על רוחו. האמון שנתן המלך בהמן עורר פחד גדול בקרב יהודי הממלכה כולה, שכן כעת יכול השונא הגדול לעשות להם ככל שחפץ. קראו:

תלמוד בבלי, מגילה י .

"ויסר המלך את טבעתו".. גדולה הסרת טבעת יותר מארבעים ושמונה נביאים ושמונה נביאות שנתנבאו לישראל, שכולם לא החזירום למוטב ואילו הסרת הטבעת החזירתן למוטב.

← מה יכול לדעתכם היה ה"חטא" של העם המפוזר במלכות אחשורוש?

← מה כבר יכולה להיות הבעיה בכך שכל יהודי חי את חייו לעצמו ואין חיי קהילה שיתופיים?

5

קראו:

מגילת אסתר

[החטא - ג,ח] ויאמר המן למלך אחשורוש ישנו עם אחד מפזר ומפחד בין העמים בכל מדינות מלכותך ודתיהם שנות מכל עם ואת דת המלך אינם עשים ולמלך אין שנה להניחם.

[הוידוי - ד, טו] ונתאמר אסתר, להשיב אל-מרדכי. לך כנוס את-פל-היהודים...

[התיקון ט, ב] נקהלו היהודים בצריהם, בכל-מדינות המלך אחשורוש, לשלח יד, במבקשי רעתם; ואיש לא-עמד לפניהם, כי-נפל פחדם על-פל-העמים.

[הקבלה מעתה ואילך - ט,כב] פתמים אשר נחו בהם היהודים מאויביהם והחדש אשר נהפך להם מגון לשמחה ומאכל ליום טוב לעשות אותם ימי משתה ושמחה ומשלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים.

6

שפת אמת [הרב יהודה אלתר, ליקוט, שפת אמת פורים תרס"א]

עיקר הישועה בפורים נעשה ע"י הכינוס שנאמר לך כנוס את כל היהודים... וכאן נקהלו מעצמם.. שנעשו אגודה אחת. ואז אין צמלק יכול לשלוט בהם... ולכן תיקנו משלוח מנות ומתנות לאביונים לעורר אהבת בני ישראל.. וכל כחו של המן היה בזה שאמר עם אחד מפוזר ומפורד. באמת הפיזור הוא לטובה לפרסם שמו ית' בכל המקומות.. אבל מפורד הוא הפחיתות שישראל צריכים להיות אגודה אחד אף על פי שהם מפוזרים.. וכשניטל האחדות ע"י הפיזור זה תוקף הגלות. ולכן אחר הישועה נקהלו בעריהם ותיקנו משלוח מנות ומתנות. להיות אגודה אחת.. וצריך לקבל כל אחד מחבירו להיות אגודה אחת:

← במה חטא אותו הדור לפי המקורות שקראתם וכיצד החטא מתוקן בימינו?

← מה ההבדל בין "מפוזר" ל"מפורד" שהפך את ישראל לפניעים כל כך?

רבי יהודה אריה ליב אלתר [כ"ט בניסן ה'תר"ז-ה' בשבט תרס"ה; 7481 - 5091], היה האדמו"ר השלישי בשושלת אדמו"רי חסידות גור, ומן הבולטים במנהיגי יהדות פולין בשלהי המאה ה- 91. תחת הנהגתו הפכה חסידות גור לחסידות המרכזית בפולין. ספרו, שעל שמו הוא נקרא, "שפת אמת", הוא אוסף של דרשות על פרשת השבוע וחיידושים על הש"ס. הספר, שהודפס לאחר פטירתו, זכה להערכה רבה, ונודעה לו השפעה רבה לא רק בחסידות, אלא מחוצה לה בעיקר בקרב הציבור הדתי-ציוני, מאחר שהרב קוק - הרב המרכזי והמוביל בציבור זה - החשיב אותו והתמיד בו מאוד.

נעים להכיר...

היכרות עם דמויות מרכזיות בעם היהודי

